

ANTUN ZUPA I NJEGOV UMJETNIČKI OPUS

Ivišić, Antea

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:483204>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

ANTUN ZUPA I NJEGOV UMJETNIČKI OPUS

ANTEA IVIŠIĆ

Split, 2022.

Odsjek za povijest umjetnosti
Studij Povijesti umjetnosti i Hrvatskog jezika i književnosti
Umjetnost XX. st. – temeljni problemi i kraj modernosti

ANTUN ZUPA I NJEGOV UMJETNIČKI OPUS

Studentica:

Antea Ivišić

Mentor:

Izv. prof. dr. sc. Dalibor Prančević

Split, rujan 2022.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. BIOGRAFSKE CRTICE	2
2.1. Školovanje	3
2.2. Izložbena aktivnost	6
2.2.1. Izložbe i stvaralaštvo u vrijeme socijalizma	8
3. LIKOVNI OPUS.....	11
3.1. Časopis Duje Balavac	11
3.2. Karikature	14
3.3. Ulja na platnu i drvu	15
3.4. Grafike	19
3.5. Crteži	24
4. ZAKLJUČAK	29
SAŽETAK.....	30
ABSTRACT	31
5. LITERATURA	32
6. SLIKOVNI PRILOZI	34

1. UVOD

U ovom radu predstaviti će se rad i djelovanje splitskog umjetnika i grafičara Antuna Zupa. Iako se u literaturi njegovo prezime navodi raznoliko, negdje Zupa s jednim *p*, a negdje Zuppa s dva *p*, u ovom će se radu koristiti prva inačica. Sam se umjetnik opredijelio za ovu verziju pred Drugi svjetski rat u znak protesta prema fašističkom režimu u Dalmaciji i njegovu voljenom Splitu. Antun Zupa bio je umjetnik koji nije imao sreće kroz život i to će se jasno očitovati kroz cijeli rad. Prvo mu je trebala puna trideset i jedna godina kako bi stekao zvanje i diplomu. Nadalje, u svom voljenom rodnom Splitu, nikada nije stekao hvalu kakve je vrijedan. Pa čak ni nakon smrti. Većina umjetnika slavu stječe posthumno, ali ovaj umjetnik ni tada. Iako je izlagao na velikim izložbama s nekim od najvećih imena u povijesti hrvatske umjetničke scene poput Emanuela Vidovića, Vilka Gecana, Ignjata Joba i Milivoja Uzelca te u poznatom časopisu *Duje Balavac* objavljivao svoje karikature, nikada nije društveno priznat kao umjetnik vrijedan pojačane pažnje. Od samoga početka svoga stvaralaštva susretao se s mnoštvom problema koji su najčešće bili financijske prirode. Manjak financijskih sredstava i izostanak bilo kakve potpore, odredili su njegov put kao osobe i umjetnika. Ipak, nije se lako predao, što je najčitljivije iz njegova školovanja koje je stalno prekidao, ali mu se ponovno vraćao s još većom željom za učenjem i napretkom. U ovom radu kroz poglavlja i potpoglavlja predstaviti će se njegov život i opus te će se pokušati prenijeti vrijednost i kvaliteta ovoga splitskog umjetnika koji spletom okolnosti nikada nije privukao pozornost kakvu zaslužuje. O ovom splitskom umjetniku ne postoji mnoštvo literature kao za neke njegove suvremenike i poznatije hrvatske umjetnike od kojih su neki i netom spomenuti. O njegovu su životu pisali većinom suvremenici i poznanici poput Grge Gamulina i Duška Kečkemeta, obojica njegovi sugrađani. Ova su dvojica poznatih hrvatskih povjesničara umjetnosti i likovnih kritičara dali jasan pregled Zupina rada i života te slikovito opisali njegov opus te sve nedaće i važnije događaje s kojima se susreo u životu. Više podataka donio je Duško Kečkemet, koji ga je i privatno poznao, pa je tako imao uvid u njegov rad i umjetnički razvitak. Osim dvojice potonjih, o Zupi je važne podatke iznijela i kustosica Iris Slade. Ona je 2021. godine bila autorica i glavna kustosica izložbe *Antun Zupa (Zuppa)* održane u splitskoj Galeriji umjetnina (GALUM-u). Podatak više o njegovim grafikama donio je sveučilišni profesor Frano Dulibić. Zupa je za života izlagao na brojnim izložbama, pa na odmet pri pisanju ovog rada nije bila ni korištenje nekolicine sačuvanih kataloga.

2. BIOGRAFSKE CRTICE

Antun Zupa hrvatski je slikar i grafičar rodom iz Splita. Rođen je 17. listopada 1897. godine. Potekao je iz velike obitelji. Imao je četvero braće i sestru. Najstariji mu je brat svijet napustio još kao mladić, a za njim i najstarija sestra koja je radila kao učiteljica u Zadvarju. Nakon njihovih preranih smrti, Antun ostaje najstarije dijete u obitelji i mora biti uzor mlađoj braći Marčelinu, Slavku i Branku. Otac im je bio podvornik u Prvoj pučkoj dalmatinskoj banci. Budući da je skromno zarađivao, jedno je vrijeme otišao raditi u Ameriku, ali se vratio praznih ruku. Antun je poznao skromnost i neimaštinu od malih nogu. Obitelj se često morala seliti, pa je tako prvo živjela u Manušu, dok Antun nije navršio tri godine. Zatim se preselila u Sredmanušku ulicu i nakon toga u Veli Varoš. U Varošu obitelj prebiva samo kratko vrijeme nakon čega se ponovno vraća u Sredmanušku.¹

O Zupinu će školovanju, koje se u najmanju ruku može nazvati turbulentnim i raznovrsnim, biti više riječi u nastavku rada. Na stvaralaštvo ovog splitskog grafičara i slikara utjecali su razni umjetnički pravci i slikari s kojima se za života susreo. Dok je studirao na Akademiji, družio se s pripadnicima minhenskog kruga čiji je rad znatno utjecao na njegov opus. Posebnu je ljubav razvio i prema grafici, pa ju je počeo i privatno studirati u nekoliko velikih europskih gradova. Ti gradovi bili su Prag, München i Berlin. Diplomirao je 1931. godine na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu gdje je ostao i raditi. Radio je kao likovni pedagog u Zagrebu, ali i u Splitu.² Posebno se istaknuo u međuratnom dobu kao jedan od rijetkih slikara koji je stavljao naglasak na socijalne teme. Svojim je djelima kritizirao kapitalističko društvo i vladajuću elitu, a uzvišavao siromašni puk i seljake. Prema njima je gajio posebnu vrstu empatije.³

Nakon Drugog svjetskog rata okrenuo se slikanju motiva plesačica i mrtve prirode ponukan postimpresionizmom. Ipak, najpoznatiji je ostao po svojim grafikama poput raznih drvoreza i bakroreza koje je za života uradio. Jedno se vrijeme bavio i ilustracijom knjiga, pa je tako i ilustrirao cijeli Proustov ciklus *U traganju za izgubljenim vremenom*.⁴ Osim izdanja Proustova djela, oslikao je i još neka poznata izdanja remek-djela svjetske književnosti. Tako je ilustrirao

¹ Kečkemet, D. (2000.) *Antun Zupa*. Galerija Kula: Babo i sinovi. 24.

² Zuppa, Antun. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 13. 6. 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=67527>

³ Kečkemet, D. (2004). Slikari, kipari, arhitekti : likovna umjetnost novijeg doba u Splitu : splitski umjetnici i likovni život 1945.–1992. Marjan tisak. Split. 21.

⁴ Zuppa, Antun. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 13. 6. 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=67527>

i *Pjesme* Francea Prešerna i korice romana Jamesa Joycea *Portret umjetnika u mladosti*, poznata i kao *Mladost umjetnika*. Osim toga ilustrirao je i neka djela hrvatske književnosti kao što su *Pauci* Ive Ćipika.⁵

Zupa se Felicijom, udovicom Ivana Cerezina, oženio 1931. godine i živjeli su staložen i miran život zajedno s njezinom kćerkom Nevenkom koju je Antun prihvatio kao svoju. Ove su dvije žene imale jak utjecaj na njegov život, ali i stvaralaštvo. Kraj života dočekaao je u rodnom Splitu gdje je nakon dugotrajne i mukotrpane borbe s bolešću usnuo 19. travnja 1969. godine.⁶

Gamulin u svojoj knjizi piše kako se Zupa godinama borio s tuberkulozom, koja ga je znatno oslabila fizički. Osim bolesti na njegovo su stvaralaštvo utjecali razni čimbenici poput ratova i kritike koja nije puno pozornosti posvetila ovom umjetniku iz Vidovićeve grada, kao ostalim njegovim suvremenicima. Također, važan je faktor i njegov nedolazak u silno iščekivani Pariz. Zbog financijskih i drugih poteškoća, nije imao prilike putovati po europskim metropolama kao ostali njegovi suvremenici, pa tako nije bio u prilici sakupiti sve vrijedne informacije i nova umjetnička strujanja. Od njega smo kao umjetnika mogli dobiti puno više od „slika sa svijetlim i diskretnim koloritom“ kako ih Gamulin opisuje.⁷

Zanimljiv je način na koji se ovaj umjetnik koristi svoje prezime. Na ranijim se djelima potpisivao sa Zuppa, a kasnije Zupa. Kečkemet navodi kako se njegova obitelj vjerojatno doselila u Split u 19. st. iz Dalmatinske zagore kao i većina obitelji u to doba. Došli su iz malenog sela imena Kljaci koje je smješteno nedaleko od Drniša. Navodno su njegovi predci nosili prezime Župa, koje je po dolasku u Split talijanizirano. Time nastaje nova, a ustvari stara loza Zuppa. Antun svoje prezime mijenja u Zupa krajem tridesetih godina prošloga stoljeća, u doba fašističke teritorijalne pretenzije i naposljetku okupacije do koje je došlo za vrijeme Drugog svjetskog rata.⁸ Dakle, Zupa iz protesta prema talijanskoj politici mijenja svoje prezime i odlučuje koristiti onu verziju koja nije talijanizirana. Na taj način javno iskazuje stav prema Italiji i politici fašizma. U ovom radu opredijelit ćemo se za korištenje verzije Zupa s jednim p koju je i sam umjetnik preferirao dio svoga života.

2.1. Školovanje

⁵ Kečkemet, D. (2000.) *Antun Zupa*. Galerija Kula: Babo i sinovi. 254.

⁶ Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 116.

⁷ Gamulin, G. (1987.) *Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća: Svezak prvi*. Naprijed. Zagreb. 497 i 498.

⁸ Kečkemet, D. (2000.). *Antun Zupa*. Galerija Kula: Babo i sinovi. Split. 23.

Zupa je nažalost jedan od hrvatskih umjetnika koji nije imao puno sreće u javnom, ali ni privatnom životu. Nakon što je završio Osnovnu školu Lučac u rodnom gradu, 1913. godine upisao se u Veliku Realku, današnju V. gimnaziju Vladimir Nator u Splitu. Tamo je pohađao satove crtanja kod arhitekta Ante Bezića i slikara Ante Katunarića. Antun Bezić prepoznao je njegov talent i poticao ga na daljnji rad, kao što je poticao i mlado Ivana Meštrovića. Znao je govoriti kako je upravo Zupa jedan od njegovih najboljih učenika. Ante Katunarić mu je pomagao u počecima kako bi se što bolje ostvario kao slikar. Dok je pohađao gimnaziju, sudjelovao je u školskim aktivnostima, pa je tako objavljivao svoje crteže i karikature u đlačkom listu. Nakon srednje škole biva mobiliziran i dvije godine provodi većinom po bolnicama diljem Austrije kao vojnik austrijske vojske.⁹

U vrijeme Antunova školovanja u gimnaziji nije predavao Emanuel Vidović koji je bio jedan od stalnih profesora u toj školi. Tako, spletom okolnosti Zupa nikada nije dobio šansu da postane njegovim učenikom. Ipak, Vidović je znatno utjecao na njegovo stvaralaštvo i društvenu afirmaciju pozvavši ga 1919. godine da sudjeluje na zajedničkoj izložbi splitskih slikara.¹⁰ *Izložba jugoslavenskih umjetnika iz Dalmacije* služila je kao vrsta pobune protiv fašističkog režima, a organiziralo ju je Društvo Medulić. Cilj izložbe bio je ukazati članicama Antante na opasnost koja prijete Splitu i Dalmaciji od strane Talijana koji su htjeli nasilno doći na te prostore prije potpisivanja mira. Ta je politička uloga izložbe bila je veoma važna za umjetnike toga vremena i Društvo Medulić. Na *Izložba jugoslavenskih umjetnika iz Dalmacije* Zupa je predstavio svoje crteže, akvarele i čak devetnaest karikatura. Bio je primijećen stječuci razna priznanja i pohvale. Izložba je bila značajna za mnoge splitske umjetnike jer su se na njoj afirmirali i bili primijećeni. Zupa se svrstava među mlađu generaciju koji su mahom zagovornici i nasljedovatelji medulićevaca, a koji su svoje likovno majstorstvo pokazali tek u kasnijim godinama.¹¹

Nakon toga budi se želja za daljnjim stvaranjem i bavljenjem umjetnošću. Želi upisati umjetničku akademiju, ali tomu se protivi njegov otac koji je smatrao da slikarstvo nije dobar put za njegova sina. Tako Zupa, na nagovor oca, po drugi puta upisuje arhitekturu. Prvi je puta

⁹ Kečkemet, D. (2000.) *Antun Zupa*. Galerija Kula: Babo i sinovi. 24.

¹⁰ Bilić-Petričević, A. (2017.). *Izložba u povodu 120. obljetnice rođenja Cate Dujšin Ribar : Emanuel Vidović i njegovi učenici: Cate Dujšin Ribar, Ivan Mirković, Milan Tolić, Silvije Bonacci Čiko i Antun Zuppa*. Muzej grada Trogira: Galerija Cate Dujšin Ribar. Trogir. 9.

¹¹ Bulimbašić, S. (2016.) *Društvo hrvatskih umjetnika „Medulić“ (1908.-1919.): umjetnost i politika*. Društvo povjesničara umjetnosti hrvatske. Zagreb. 308. i 311.

arhitekturu pohađao samo jedan semestar za vrijeme mobilizacije u Beču. Drugi je puta upisao studij arhitekture 1922. godine na beogradskom Tehničkom fakultetu.¹²

Kada je napokon shvatio da arhitektura nije pravi studij za njega, suprotstavlja se ocu i kreće svojim putem. Krajem 1922. godine (listopad i studeni) upisao je privatnu slikarsku školu Ferdinanda Engelmüllera u Pragu, a zatim odlazi u Njemačku gdje u Münchenu upisuje Akademiju likovnih umjetnosti koju pohađa od 1923. do 1925. godine. U to vrijeme najveći utjecaj na njega vrši profesor Carl Johann Becker-Gundahl. Kako navodi Irena Kraševac, Carl Johann Becker-Gundahl je u vrijeme Zupina studija bio jedan od redovitih profesora slikarstva i grafike na Akademiji. Profesorom je postao davno prije Zupina dolaska, 1910. godine, a posao je obavljao sve do 1924. godine.¹³ Dakle, kada je Antun počeo pohađati akademiju, Becker-Gundahl je već godinama bio profesor, koji je do tada stekao veliko znanje, iskustvo i poštovanje. Stoga ne čudi što je upravo on, u to vrijeme, vršio najveći učinak na ovog splitskog slikara.

Nestankom financijskih sredstava primoran je vratiti se u rodni grad. U Splitu se zaposlio kao profesor crtanja u Velikoj Realci, ali mu to nije bio dovoljan izvor financijskih sredstava. Stoga je kao pomoćni profesor podučavao crtanje u slikarskoj školi za amatere Milana Tolića. Nakon što je prikupio nešto novca u ljeto 1927. godine otputovao je u Berlin gdje je privatno studirao grafiku. U međuvremenu se upoznaje s njemačkim ekspresionizmom i socijalno angažiranim slikarstvom koji su imali važnu ulogu u njegovu daljnjem stvaralaštvu. Godine 1929. odlučuje završiti studij. Stoga upisuje slikarstvo na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti gdje napokon diplomira 1930. godine u klasi Vladimira Becića.¹⁴ Svoju je diplomu napokon dočeka u trideset trećoj godini života. Ne odustajući i boreći se stekao je priznanje za svoj mukotrpan rad i odricanja tijekom godina mladenaštva.

Nakon završetka školovanja napokon se vratio u svoj ljubljani Split gdje se odmah iste godine zapošljava u Velikoj Realci koja tada mijenja ime u Muška realna gimnazija. Postaje profesorom prostoručnog crtanja, ali u isto vrijeme ponovno pomaže Toliću u njegovoj slikarskoj školi. Devet godina kasnije, 1939. godine zapošljava se u Ženskoj realnoj gimnaziji.

¹² Kečkemet, D. (2000.) *Antun Zupa*. Galerija Kula: Babo i sinovi. 24, 25 i 26.

¹³ Kraševac, I. et. al. (2008) *Akademija likovnih umjetnosti u Münchenu i hrvatsko slikarstvo*. Institut na povijest umjetnosti. Zagreb. 135.

¹⁴ Slade, I. (ur.) (2021.) *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 7, 16 i 116.

Pred kraj života radio je kao profesor u Školi za primijenjenu umjetnost u Zagrebu te je neko vrijeme predavao u splitskoj Višoj pedagoškoj školi.¹⁵

2.2. Izložbena aktivnost

Prva Zupina izložba bila je *Izložba jugoslavenskih umjetnika iz Dalmacije* koja je održana u Splitu 1919. godine u prostorijama Velike Realke. Sljedeća izložba održana je četiri godine kasnije, također u Splitu, u Općinskoj vijećnici. Ta je izložba nosila naziv *Izložba Jadranske straže*. Iste je godine održao prvu samostalnu izložbu u privremenom salonu Ivana Galića u Splitu s kojim će narednih godina stalno surađivati. Nedugo zatim, zajedno s Grupom šestorice izlaže u Münchenu 1927. g. u *Salonu der Juryfreien* i 1928. g. u berlinskom *Salonu Wasservogel*. Pri povratku u Split ponovno samostalno izlaže u Umjetničkom salonu Galić 1931. i 1934. godine.¹⁶ U međuvremenu, 1933. godine izlaže grafike u Saarbrückenu i Metzu. Zatim 1937. godine sudjeluje i na beogradskoj *Prvoj izložbi Udruženja likovnih umjetnika* koja je održana u Inženjerskom domu, a sljedeće dvije godine na izložbama u Zagrebu i Splitu. Tako 1938. godine održava četvrtu samostalnu izložbu u istom izložbenom prostoru, Salonu Galić. Nakon toga prestaje samostalno izlagati na dugih dvanaest godina. Iste godine izlaže i na izložbi *Pola vijeka hrvatske umjetnosti* održanoj na Domu likovnih umjetnika, a dvije godine nakon, 1940. ponovno se vraća u Zagreb kao jedan od umjetnika na *Prvoj godišnjoj izložbi hrvatskih umjetnika* održanoj također na Domu likovnih umjetnika.¹⁷

Dolazi do vremena Drugog svjetskog rata, pa izložbe postaju angažirane i na njih utječe ideologija i političko stanje tadašnje države. Stoga 1943. godine prezentira svoja djela u stanu Martina Studina gdje je održana *Ilegalna izložba slika i kipova*.¹⁸ Kako navodi Prančević u svom članku objavljenom u *Zarezu* izložba je trajala od 6. travnja do kraja rujna iste godine. Organizirala su je trojica splitskih velikana, Antun Zupa, Ivo Tijardović i Martin Studin. Osim djela prethodno navedenih umjetnika, na izložbi se mogao dobiti uvid i u likovni izričaj još četvorice umjetnika, a to su bili Vjekoslav Parać, Nikola Ignjatović, Ljubomir Nakić i Rudolf Sablić. Njih su sedmorica izložila ukupno 18 djela koja su, na neki način, odala počast neposredno ubijenom kiparu Ivi Lozici. Izložba je, kao što je prethodno navedeno, bila ilegalna jer se razvidno i eksplicitno suprotstavljala fašističkoj ideologiji koja je u to vrijeme bila

¹⁵ Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 116. i 117.

¹⁶ Ostoja, M. (ur.) (1975.). *Crteži: Split pred rat i u vrijeme rata.* Čakavski sabor. Split. 56.

¹⁷ Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 120.

¹⁸ Ibidem. 120.

zastupljena u Gradu pod Marjanom. Ipak, ova sedmorica umjetnika nisu se osjećali ugroženima jer su bili pod zaštitom Gradskog narodnooslobodilačkog pokreta.¹⁹

Godinu nakon *Ilegalne izložbe* sudjeluje na *Izložbi umjetnika partizana* u Splitu u srednjoj palači Botičeve poljane. Ista se izložba 1945. godine preselila na razne lokacije. Tako je putovala diljem Hrvatske i svjetlo dana dočekala u šibenskoj Dvorani jedinstvene narodnooslobodilačke fronte, zadarskoj Gradskoj čitaonici, zagrebačkom Umjetničkom paviljonu i riječkoj zgradi bivše Hrvatske čitaonice na Korzu. Čak se održala i van granica iste te godine u Ljubljani u Jakopičevu paviljonu. Nakon partizanskih počele su se održavati prvomajske izložbe, ali o njima će biti nešto više riječi kasnije.²⁰

U poslijeratnim godinama naizmjenice izlaže u Splitu i Zagrebu. Godine 1950. u Zagrebu održava samostalnu izložbu u Salonu Ulrich, tadašnjem Salonu Likum, a nakon te izložbe ponovno samostalno izlaže samo u Splitu iznimno s izložbom u Salonu ULUH u Zagrebu 1964. godine. U splitskim galerijama samostalno izlaže sve do kraja života. U Salonu Galić 1955. i 1958. godine, a u Muzejima grada Splita svake godine od 1960. do 1962. te od 1966. do 1968. godine.²¹

Pred kraj života izlaže na mnogim skupnim izložbama diljem Hrvatske. Tako 1960. godine izlaže u Omišu, Trogiru, Kaštel Starom i Sinju, a godinu nakon na Hvaru, Visu, u bračkim Postirama i Supetru. Godine 1923. godine građanima Vrllike, Trilja, Muća, Sutivana na Braču i Splita pruža uvid u izložbu imena *Od Vlahe Bukovca do Ljube Ivančića*.²²

Nakon umjetnikove smrti, 1970. godine, poznati hrvatski povjesničar umjetnosti rodom s Brača, Duško Kečkemet priredio je *Retrospektivu*. Na izložbi je prikazan velik broj Zupinih djela koja su naglašavala umjetnikov rad i trud koji je čitav život ulagao u njih. Kečkemet je, kao jedan od Zupinih boljih prijatelja, dobro poznao njegov rad i probleme s kojima se za života susreo. Na ovaj mu je način htio odati počast i zahvaliti što je još jedan od vrijednih splitskih umjetnika koji su znatno obogatili hrvatsku umjetničku scenu. Većina djela

¹⁹ Prančević, D. (2015.) *Tajanstveni mrakovi povijesti: Art-Password, o ilegalnoj Likovnoj izložbi splitskih umjetnika u okupiranom Splitu 1943.*, Mala galerija Muzeja grada Splita, 1. do 28. veljače 2015. Zarez. Zagreb <http://www.zarez.hr/clanci/tajanstveni-mrakovi-povijesti> (pristupljeno 13. kolovoza)

²⁰ Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 120 i 121.

²¹ Ostoja, M. (ur.) (1975.). *Crteži: Split pred rat i u vrijeme rata.* Čakavski sabor. Split. 56.

²² Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 121 i 122.

prezentiranih na toj izložbi danas se nalaze u vlasništvu Galerije umjetnina u Splitu (GALUM-a), Muzeja grada Splita, a nekolicina je u privatnom vlasništvu.²³

2.2.1. Izložbe i stvaralaštvo u vrijeme socijalizma

Sredinom četrdesetih godina dvadesetog stoljeća razvoj ideologije znatno je utjecao na razvoj umjetnosti u cijeloj Jugoslaviji, a posebno u Splitu. Pred kraj Drugog svjetskog rata na ovim je prostorima zaživjela ideologija socijalizma koja se prvotno razvila u SSSR-u. Došlo je do razvoja nove „narodne i socijalističke“ umjetnosti koja se protivila svemu buržoaskom i kapitalističkom što je došlo sa zapada. Na tragu toga počele su se održavati izložbe umjetnika partizana koje su bile organizirane diljem Jugoslavije s ciljem promoviranja ideje socrealizma. Budući da je narodnooslobodilačka vojska prvo ušla u Split te tako oslobodila grad i njegove stanovnike od fašističke okupacije, ne čudi da su prve izložbe održavane upravo u tom gradu. Tako je prva *Izložba umjetnika partizana* priređena u Sindikalnoj dvorani na tadašnjem Trgu Republike u Splitu. Trajala je od 23. prosinca 1944. do 20. siječnja 1945. godine. Kako navodi Duško Kečkemet, na toj je izložbi izlagalo mnoštvo umjetnika iz cijele Jugoslavije, a posebno Splita, koji su se izjašnjavali kao partizani i zalagali se za ideologiju socrealizma koju su tom izložbom i promovirali. Tih dvadeset i osam umjetnika, redom slikara i kipara, izložilo je ukupno sto šezdeset i šest djela. Izložba je nakon Splita otputovala u Dubrovnik i Zagreb gdje je pokazala jasan otpor prethodnom režimu. Među njima je bio i splitski umjetnik i grafičar Antun Zupa koji je izložio nekoliko svojih radova. To su redom bili crteži *U skloništu*, *Jedinčeva majka*, *Gladna antifašistkinja* i *Evakuirci*. Iz ovih se djela jasno iščitavala kritika buržoazije, ali i tematika koja je bila vezana uz partizansku borbu, socijalne probleme s kojima se staro društvo svakodnevno suočavalo i zločine okupatora.²⁴

Sljedeća je izložba održana 1945. godine u Osnovnoj školi Manuš u Splitu. Na njoj su se također jasno očitovale ideje propagande i zagovaranje socijalnog realizma. Takve su ideje bile uočljive i na *Izložbi likovnih umjetnika Dalmacije* organiziranoj u okviru *Prvog dalmatinskog festivala*. Održala se u Galićevom salonu dok je vlasnik izložbenog prostora još bio živ. Nakon toga su slijedile još četiri skupne izložbe umjetnika partizana u Splitu, uglavnom u istom izložbenom prostoru.²⁵

²³ Ibidem. 205.

²⁴ Kečkemet, D. (2004). Slikari, kipari, arhitekti : likovna umjetnost novijeg doba u Splitu : splitski umjetnici i likovni život 1945.–1992. Marjan tisak. Split. 25 i 26.

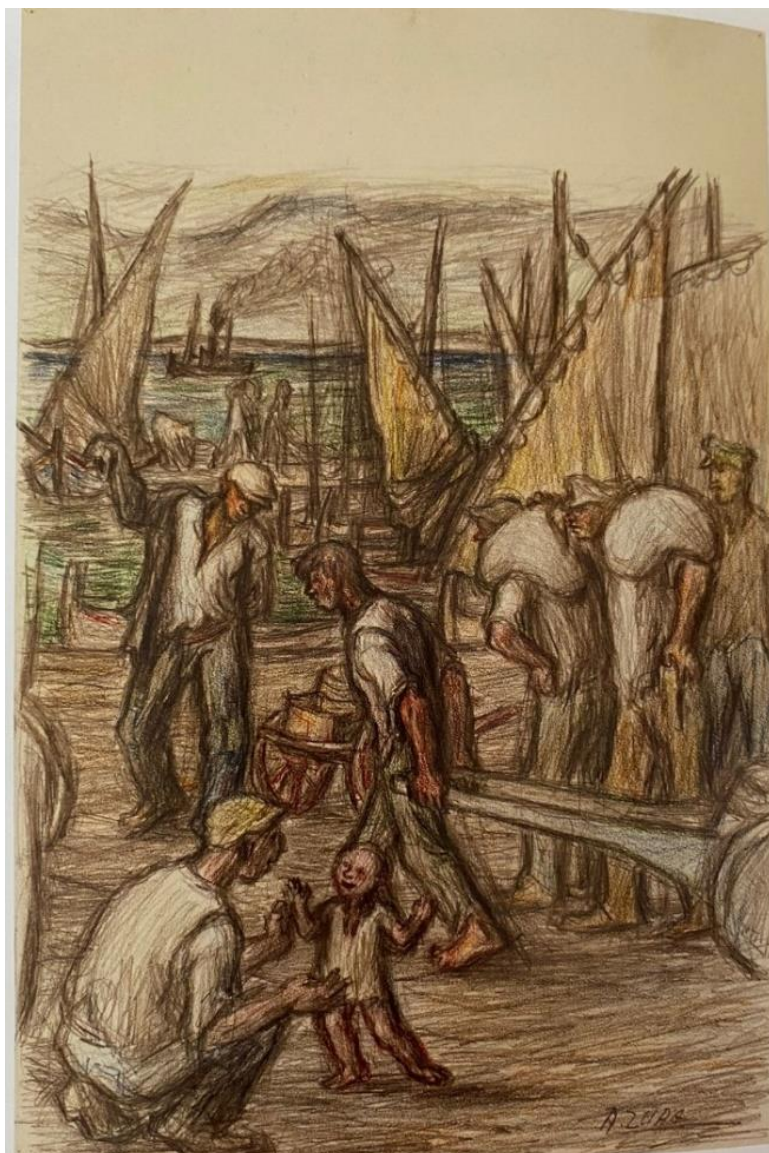
²⁵ Ibidem. 26.

Krajem iste godine počele su se održavati Prvomajske izložbe. Iako su se izlagači tijekom godina mijenjali, nekolicina je izlagala na svim izložbama. Među njima je bio i Antun Zupa. *Prva prvomajska izložba* predstavljena je u Salonu Galić od 1. do 15. siječnja 1945. godine. Na njoj su izlagali skoro svi članovi tada poznatog „Udruženja“. Dvije godine nakon, 1947. godine, u istom je izložbenom prostoru svjetlo ugledala *Druga prvomajska izložba ULUH-a – Podružnice za Dalmaciju*. Na njoj su se ponovili izlagači s prethodne izložbe. Druga je izložba imala i svoj katalog u kojem se ističu samo djela rijetkih umjetnika kao kvalitetna i hvale vrijedna. To su bili radovi Bunka, Kaštelančića, Kneževića, Vidovića i Zupe. Ti su umjetnici zaslužni za održavanje likovne scene grada Splita na visokoj ljestvici. Kritika nije imala puno pozitivnoga za reći o prvomajskim izložbama. Naime, smatrala je da su djela osrednje ili ispodprosječne kvalitete. Prvomajske izložbe ipak nisu stale na tome. Narednih su godina održane još tri. *Treća je prvomajska izložba* održana u Splitu 1948. godine i kritika smatra da su se umjetnici na toj izložbi primaknuli ekstremima forsirajući jedno te iste teme koje zagovaraju ideologiju i politiku toga vremena. *Četvrtu prvomajsku izložbu* organizirao je republički ULUH u Zagrebu 1948. godine. Na toj su izložbi izlagali samo rijetki splitski slikari poput Kneževića, Vidovića i Zupe. Izložba je kritizirala umjetnost Zapada i uzvišavala umjetnost Istoka u koju se trebalo ugledati. Tako je većina povijesti umjetnosti omalovažena i ismijana, a posebno suvremeniji umjetnici poput Matissea, Picassa i Dalia koga su mnogi smatrali luđakom. Posljednje dvije prvomajske izložbe *Peta* i *Šesta* održane su 1950. i 1951. godine. Na njima je izlagao znatno veći broj izlagača. Splitskim se umjetnicima pridružilo dvadesetak novih umjetnika i amatera. To su bile posljednje prvomajske izložbe u Splitu koje su dobile ponovno nizom loše kritike zbog forsiranih tema i prezentacija ideologije socrealizma.²⁶

Tim je izložbama uslijedilo mnoštvo samostalnih izložbi slikara. Tako su se Antun Zupa, Pavao Perić, Mladen Veža i Zdenko Gradiš udružili i 1955. godine održali samostalnu izložbu.²⁷

²⁶ Ibidem. 28, 29, 30 i 33.

²⁷ Ibidem. 34.

Slika 1: *Na splitskoj obali*, oko 1949., olovka i pastel na papiru, 39 x 30,5 cm, GALUM, Split

3. LIKOVNI OPUS

Zupa je svoj umjetnički talent počeo njegovati još u mladim danima, kao srednjoškolski splitski mladić. Tada je u Velikoj realci, kao učenik arhitekta Ante Bezića i slikara Ante Katunarića, vježbao crtanje i crteže objavljuvao u školskom listu. Nakon toga počeo je češće slikati karikature. Biva primijećen i objavljuje ih u časopisu *Duje Balavac*. Njegovo kasnije slikarstvo socijalno je orijentirano i time postaje jedan od rijetkih hrvatskih i splitskih umjetnika koji svojim djelima i društveno djeluju te daju jasne kritike. Često slika mali splitski puk, težake, ribare i radnike koji su suprotstavljeni obogaćenoj buržoaziji i predstavnicima kapitalističkog društva. U vrijeme između dva svjetska rata, a i za vrijeme Drugoga stvara brojne crteže s ratnim motivima. Najčešća je tema okupirani, bombardirani i devastirani Split. Nakon rata okreće se umjetnosti larpularizma (*l'art-pour l'art* iz francuskog jezika što znači umjetnost radi umjetnosti). Vodeći se tezom da umjetnost mora biti sama sebi svrhom, slika motive mrtve prirode i bukoličkih idila sa ženskim likovima.²⁸

Ovaj je umjetnik slikao raznovrsne motive, od pejzaža i veduta, preko grafika i karikatura pa sve do mrtvih priroda i aktova. Nerijetko je i kombinirao slikarske tehnike, pa u njegovom opusu osim akvarela, ulja na platnu i drvu, pastela i olovaka možemo pronaći i razne kombinacije tih tehnika. Tako se najčešće igrao s olovkama, pastelom i bojicama (olovke u boji), osim toga je miješao olovku i pastel, također i akvarel, gvaš i tuš i još razne kombinacije.²⁹

U ranijim radovima jasno se uočava utjecaj secesije, koju kasnije zamjenjuje realizam. Gamulin piše kako je „predratni ekspresionizam poslije rata prešao u kolorističko slikarstvo pasatističkog karaktera“. U svojoj knjizi donosi i Kečkemetovu izjavu iz kataloga izložbe iz 1979. godine koja glasi „Poznato nam je nekoliko ranih Zuppinih akvarela, crteža i ulja iz razdoblja studija 1921.-1931., u kojima on još nije oblikovao svoj individualni likovni stil, već luta između hladnog naturalizma i sezanovskog prilično krutog postimpresionizma s elementima kubizma.“³⁰

3.1. Časopis Duje Balavac

Kao i na mnoge umjetnike toga doba i na Zupu su utjecali razni akteri na tadašnjoj likovnoj sceni. Tako je u njegovim radovima, a posebno karikaturama, jasno vidljiv utjecaj zemljaša,

²⁸ Ibidem. 37 i 38.

²⁹ Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 126, 127 i 129.

³⁰ Gamulin, G. (1987.) *Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća: Svezak drugi.* Naprijed. Zagreb. 500.

umjetnika koji su pripadali grupi Zemlja osnovanoj 1929. godine. Za njih je karakteristično bilo korištenje jasnih i jednostavnih linija na plošnom crtežu kojima bi pridodali karikaturna i groteskna svojstva. Svoje je karikature, osim što ih je prezentirao na izložbama, najčešće objavljivao u časopisu *Duje Balavac*. To je bio najpoznatiji i najprodavaniji splitski časopis s početka dvadesetog stoljeća koji nije samo privukao pozornost splitske publike, već i mnogo šire. Časopis je izlazio neredovito u dvije faze. Prva je faza (1908. – 1912.) doživjela velik uspjeh i donijela časopisu veliku popularnost. Do toga je došlo zahvaljujući nekolicini splitskih karikaturista od kojih su najvažnija bila trojica osnivača. To su redom bili Emanuel Vidović, Ante Katunarić i Virgil Meneghello Dinčić. Uz njih su svoje karikature u prvoj fazi časopisa objavljivali Antun Danilo, Petar Mitković, J. Vitanović i Zvonimir Rakamarić. Nakon toga je časopis doživio dugogodišnju pauzu.³¹

Nakon devet godina, 1921. godine Ante Katunarić odlučuje opet pokrenuti časopis pod istim imenom, ali s nekim manjim preinakama. Zaglavlje časopisa ostaje nepromijenjeno, ali se grafički izgled u potpunosti modernizira. Zasluge za to većinom idu Antunu Zupi koji je bio jedan od najaktivnijih karikaturista druge faze *Duje Balavca*. Zupa se karikaturoom bavio na početku svoga stvaralaštva i sve su njegove karikature objavljene u nekom broju časopisa. One su utjecale na rad splitskog glazbenika i karikaturista Ive Tijardovića, a u njima je vidljiv i jasan utjecaj koji je svjetski poznati socioangažirani slikar George Grosz imao na Zupu i njegov umjetnički habitus. Njegov je likovni izričaj i stil očit u svim brojevima časopisa nakon 1921. godine. Zanimljivo je koliko se časopisi razlikuju kada uspoređujemo faze. Tome doprinosi i činjenica da je jedino urednik časopisa ostao nepromijenjen, a da su se karikaturisti izmijenili. Tako u drugoj fazi svoje karikature više ne izlažu ni Emanuel Vidović, ni Antun Danilo, ni J. Vitanović, ni Zvonimir Rakamarić. Eventualno se mogla vidjeti pokoja karikatura Virgila Meneghelloa Dinčića i Ive Tijardovića.³²

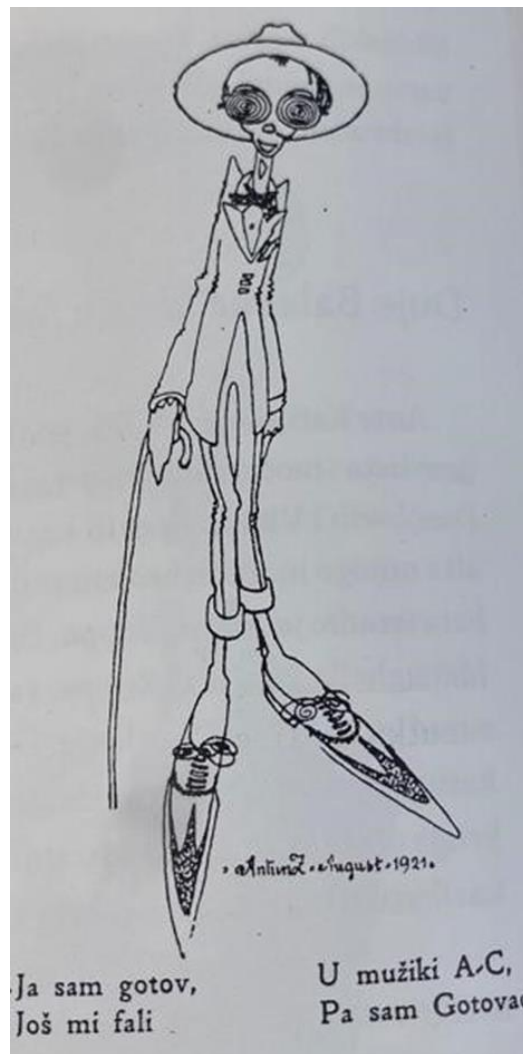
Zanimljivo je kako su svi prethodno navedeni umjetnici pri objavi svojih karikatura koristili pseudonime. Tako je Emanuel Vidović bio Rode, Ante Katunarić Piperle, Virgil Meneghello Dinčić Baf-Baf, Zvonimir Rakamarić Žalac ili Svrdao, Antun Danilo Dlo ili Žalac, J. Vitanović se potpisivao s precrtanim V ili je slikao minijaturu vinjeta nasmiješenog lica, a Antun Zupa koristio se pseudonimom TONČI·Z.³³

³¹ Dulibić, F. (2009.) *Povijest karikature u Hrvatskoj do 1940. godine*. Leykam international. Zagreb. 253, 257 i 258.

³² Ibidem. 257 i 258.

³³ Ibidem. 257 i 344.

Jasno je da je Zupa zahvaljujući svojim izvanrednim karikaturama zadobio bolje mjesto u povijesti karikature, pa tako i na umjetničkoj sceni, od onoga koje je prethodno imao. Zupine karikature, kao dio cjelokupnog likovnog opusa ovoga umjetnika, imaju monumentalan značaj i utjecaj na njegovo slikarstvo te na njegov društveni položaj. One su mu otvorile vrata za razne izložbe i učinile ga društveno priznatim umjetnikom, koji ipak nikada nije stekao priznanje kakvo je zaslužio.³⁴

Slika 2: *Jakov Gotovac*, 1921., karikatura, časopis *Duje Balavac*, Split

³⁴ Ibidem. 311.

Slika 3: *Zar nije Shimmy*, 1923., karikatura, časopis *Duje Balavac*, Split

3.2. Karikature

Zupa je slikao karikature u počecima svoga likovnog stvaralaštva. Kako je prethodno zabilježeno, najčešće ih je objavljivao u časopisu *Duje Balavac*. Njegove karikature nisu uobičajene i već viđene, kako to inače biva, nego donose dašak svježine i novitete. Zupa se pri njihovoj slikanju koristi zanimljivim oblicima i neobičnom zavijenom linijom. One su istovremeno jednostavne, ali i intrigantne. Linije su važne u formiranju tijela likova koja se stapaju s pozadinom i s njom čine skladnu cjelinu. Kako navodi Kečkemet, takav način oblikovanja tijela i spajanja u grafičku cjelinu podsjeća na pravac u suvremenoj umjetnosti poznat pod nazivom *art deco*. Jedan od možda najzanimljivijih elemenata Zupine karikature, je upravo način na koji on oblikuje i slika obuće. Ta obuća na nogama lika je povećana, ali ne s

ciljem ismijavanja kao što je to kod klaunova, nego kako bi istaknuo i taj dio slike. Svaka je osoba imala različite cipele koje nisu bile samo dio odjeće. One su pobliže opisivale aktera karikature i pružale nam više informacija o njemu.³⁵

Lica osoba prikazanih na karikaturama dekorativna su i urešena na zanimljiv način. Tijela su izdužena i deformirana. Ne s ciljem ismijavanja i groteske, već kako bi se na što bolji način prikazala jedinstvenost likova i njihove osobnosti. Na zanimljiv način korištena je i linija koja je veoma dinamična i zakrivljena. Zahvaljujući njoj postiže se efekt pokreta na slici. Ta zanimljiva linija, karakteristična u Zupinim karikaturama, daje im upravo onaj element koji je bio potreban da bi se Zupa istaknuo među ostalima.

Slika 4: *Generalni konzul Republike Bačvice, 1922., časopis Duje Balavac, Split*

3.3. Ulja na platnu i drvu

³⁵ Ibidem. 273 i 274.

Budući da Antun Zupa nikada nije postao veoma poznat i tražen slikar, nije ni puno zarađivao. Zato je često morao improvizirati i snalaziti se kako zna. To nam je očito iz načina na koji je kombinirao tehnike, ali i koristio papire. Na mnoštvu crteža i studija možemo uočiti krive oblike papira, koji nisu rezani u obliku kvadrata ili pravokutnika, već imaju jednu stranu nepravilnu, koja podsjeća na papir iskidan rukama. Opće je poznato da ulje glasi kao jedna od najskupljih tehnika, pa ih zato Zupa i nije naslikao velik broj za života. To je još jedan od pokazatelja njegove financijske situacije s kojom se borio cijeli život. Zupa je naslikao tek nekoliko ulja, od kojih su najkvalitetnija *Vrtuljak* (1931.), *Pejzaž / S obale* (1932.) i *S obale* (1938.). Prva dva djela nastala su u samo godinu dana razmaka, pa ne čudi što su veoma slična i podsjećaju jedan na drugi. Korištena je slična paleta boja na kojoj prevladavaju nijanse plave i zelene koje su u toplo-hladnom kontrastu sa žućkastim zemljanim tonovima. Hladne boje korištene su kako bi se prikazalo nebo na obje slike, a u *Pejzažu* i more. Na obje je slike ta hladna u gornjem dijelu, a u donjem prevladava žuta i njezine nijanse koje je umjetnik koristio kako bi oslikao pijesak na plaži i zemlju. *Vrtuljak* je nešto slabije kvalitete izrade od *Pejzaža* što je najbolje vidljivo na likovima. Iste godine kada je naslikao *Vrtuljak*, nastao je i *Pejzaž*, mnogo kvalitetnije i vrjednije djelo.

Na sva tri ulja možemo jasno uočiti utjecaj modernih pravaca poput impresionizma, ali i jasan odjek ekspresionističke umjetnosti. Ekspresionizam se najbolje očituje u nanosima boje u debljem sloju, brzim i dinamičnim potezima kista koji doprinose dinamici slike. Još jedan od elemenata koji je karakterističan za slikarstvo ekspresionizma, a vidljiv na slikama je napetost. Napetost platna koje trpi debeli sloj ulja, napetost koja se može „osjetiti u zraku“ pri svakom pogledu na slike. Svemu doprinose i prazni prostori koji na djelu *S obale* nisu zastupljeni u tolikoj mjeri kao na ostala dva ulja. Ti prazni prohodni prostori samo još više dočaravaju napetost i doprinose mističnosti ovih djela. Važan je motiv i vjetar koji njiše granje drveća i uzburkava more te najavljuje nevrjeme. Na taj je način Zupa potaknut dehumanizacijom i neljudskošću koju je čovjek osjetio za vrijeme Prvog svjetskog rata htio ukazati sve negativno što rat donosi. Možda je htio ukazati i na nevrjeme koje se sprema svijetu, po drugi puta. Na neveru koja je značila rat, ovog puta Drugi svjetski rat, kojeg su svi predosjećali i s mukom u želucu iščekivali.

Na slikama je prikazan eksterijer, točnije pejzaž koji ima tek poneke sličnosti. Na prvoj slici imamo vedar dan popraćen kojim oblakom, a na *Pejzažu* imamo vidljiv prikaz neba i obale pred oluju. More je uzburkano i puno pjene koja je na slici naznačena bijelom bojom. U gornjem desnom kutu naziremo sivi oblak koji se približava akterima na obali. Krošnje stabala ljulja

vjetar. Ipak, ništa od toga ne narušava opuštenu atmosferu na plaži na kojoj ljudi sjede, pričaju i bezbrižno uživaju.

Slika 5: *Vrtuljak*, 1931., ulje na platnu, 51 x 68 cm, GALUM, Split

Slika 6: *Pejzaž / S obale*, 1932., Split, ulje na drvu, 61 x 79 cm, GALUM, Split

Treće ulje nosi naziv *S obale* kao i prethodno opisani *Pejzaž*. Na ovom je djelu odmah na prvi pogled vidljivo da je korištena tamnija paleta boja nago na starija dva ulja. Kvaliteta izrade djela je iznimna. Ponovno su uočljive dinamične brze linije kojima se postiže aktivnost likova. U prvom planu u lijevom kutu vidimo dio kočije, a u desnom dvojicu muškaraca koji pokušavaju pripaliti cigaretu jednu o drugu. Jedan sjedi na bačvi i do nogu mu se nalazi bijeli psić. Osim njih imamo i dvoje djece, dječaka i djevojčicu koji hodaju ispred starijih osoba, četvorice muškaraca i dviju žena. Svi su likovi sređeni i nose svečanu odjeću, što najbolje uočavamo po kravatama i sakoima koje muškarci nose. U zadnjem planu, u pozadini vidimo more i mnoštvo brodova s bijelim jarbolima. Također i zeleno brdo koje se uzdiže visoko iznad njih. Možemo zaključiti da je riječ o nekom gradu koji ima izlaz na more, kao što je, na primjer, Split. Pretpostavci da je ovo umjetnikov rodni grad u korist ide u brdo u pozadini koje po svoj prilici može biti Marjan.

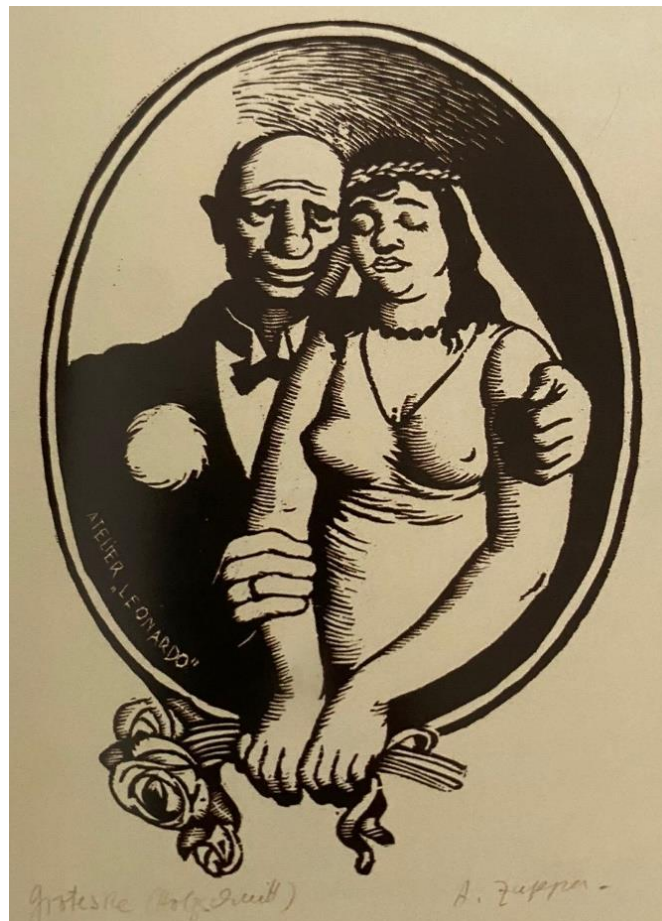

Slika 7: *S obale*, 1938., ulje na platnu, 50 x 68 cm, GALUM, Split

3.4. Grafike

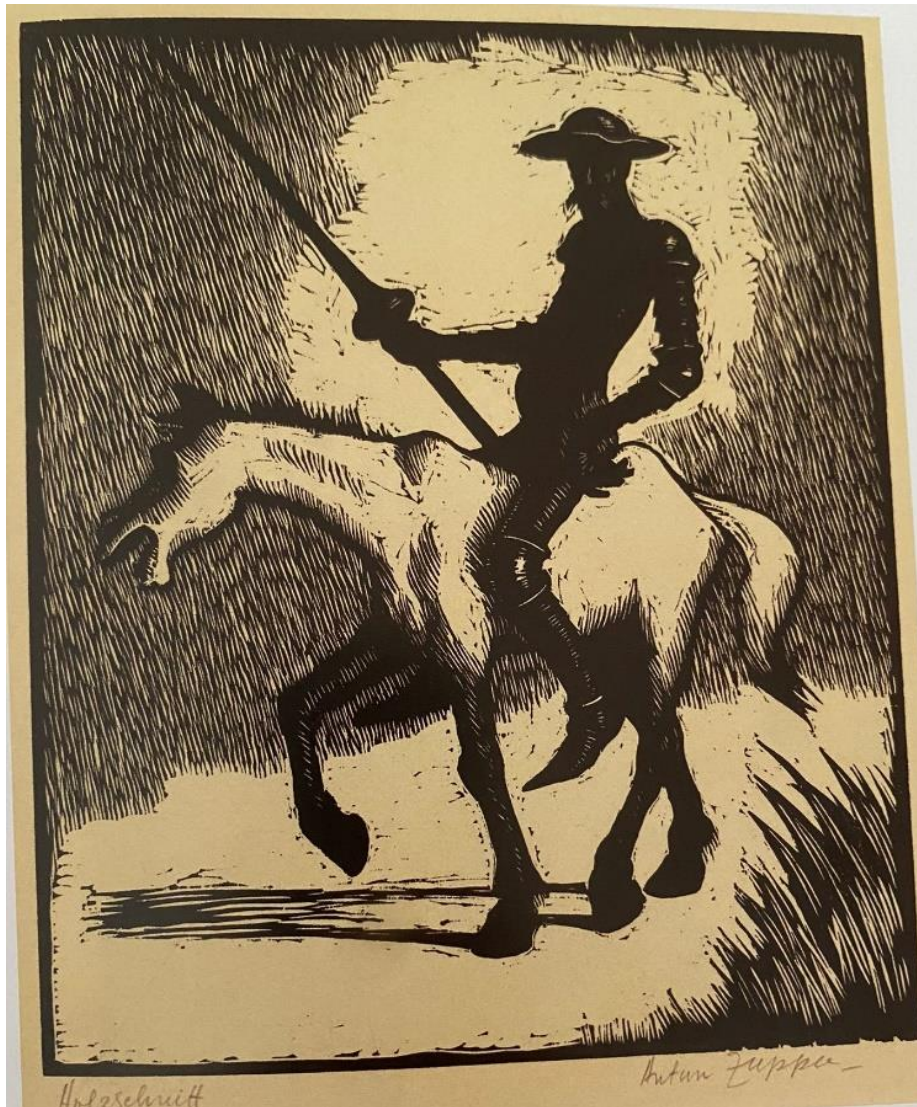
Zupi je grafika bila jedna od tehnika u kojoj se najbolje snalazio, što je vidljivo i po količini koju je stvorio za života. U predratno vrijeme svojim je radom obogatio hrvatsku grafiku i u njoj ostavio dubok i značajan trag. Rezbario je sve, od sakralne tematike kao što su *Krist tjera trgovce iz hrama* (1928.-1930.) i *Sv. Sebastijan* (1928.-1930.), preko interijera i portreta, pa sve do prikaza splitskog društva, kojima je nerijetko kritizirao sve ono što je bilo trulo u društvu koje je svakodnevno susretao.

Iza sebe je ostavio dvije mape drvoreza pod nazivima *Tamne varijacije* (1938.) i *Zlatni vijek* (1968.). S prvom mapom postaje poznat diljem Hrvatske. U njoj donosi neka od poznatijih drvoreza kao što su već spomenuti *Krist tjera trgovce iz hrama* (1928.-1930.) i *Sv. Sebastijan* (1928.-1930.) te *Emaus* (1928.-1930.), *Suzana u kupelji* (1928.-1930.), *Don Kihot* (1928.-1930.), *Groteska / Bračni par* (1928.-1930.) i *Majka i dijete* (1928.-1930.).³⁶

Slika 8: *Groteska / Bračni par*, 1928. - 1930., drvorez na papiru, 21 x 15 cm, GALUM, Split

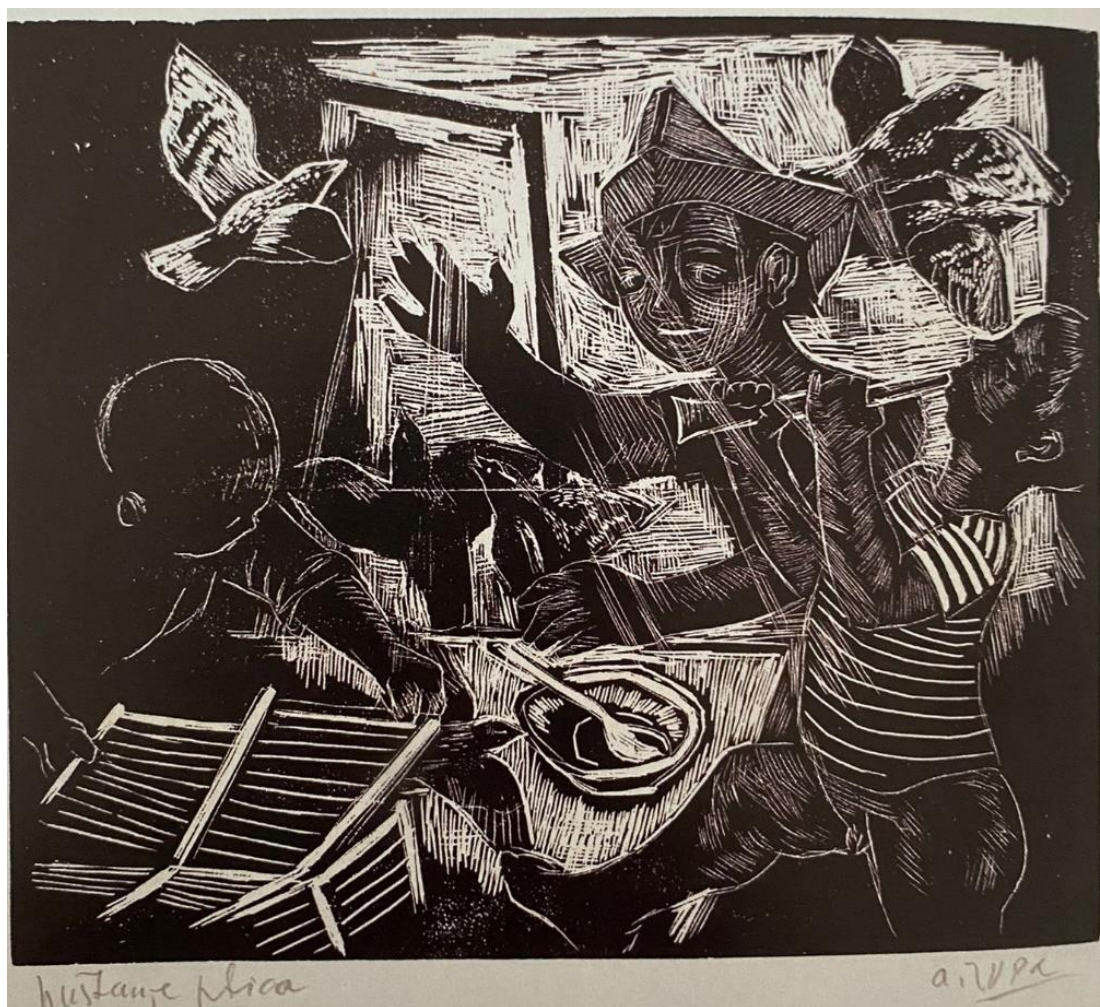
³⁶ Slade, I. (kustosica) (2021.). *Antun Zupa (Zupa) : izložba djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split.

Slika 9: *Don Kihot*, 1928. - 1930., drvorez na papiru, 23 x 19,1 cm, GALUM, Split

Druga je mapa objavljena godinu prije smrti i s punim se pravom naziva *Zlatnim vijekom*. To je zbirka njegovih grafika koje imaju zajedničku temu, a ona glasi sjećanje na djetinjstvo i mladenaštvo. Tako u ovoj mapi donosi dvanaest djela s nazivima *Buđenje* (1968.), *Interijer* (1968.), *U koru* (1968.), *Sat crtanja* (1968.), *Predstava* (1968.), *Puštanje ptica* (1968.), *Prijatelji* (1968.), *Proljeće* (1968.), *Ribič* (1968.), *Vraćanje s tržnice* (1968.), *Brodograditelji* (1968.) i *Večer* (1968.).³⁷ Iz samih naslova možemo naslutiti da je djetinjstvo proveo negdje na obali gdje se susretao s ribarima, brodograditeljima i trgovcima. Ovi drvorezi koji podsjećaju na djetinjstvo i Split još jedan su od dokaza njegove kvalitete kao umjetnika i ljubavi prema rodnom gradu.

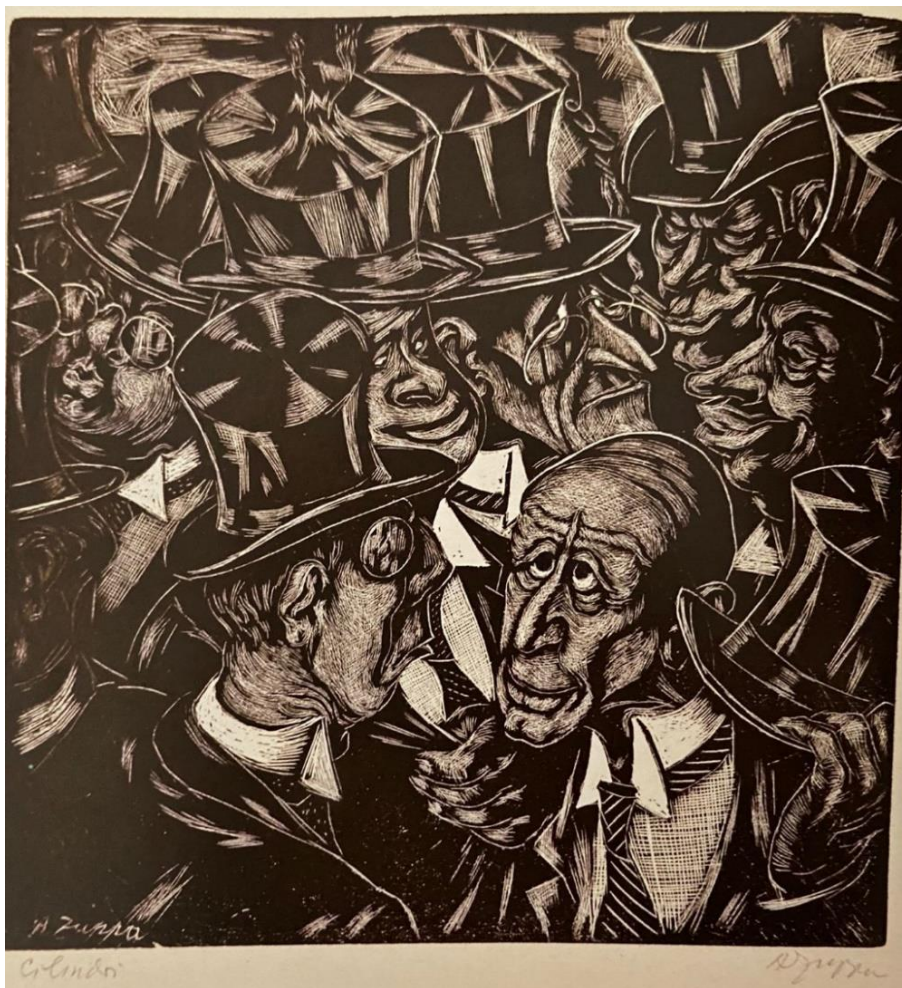
³⁷ Zupa, A. (1968.) *Zlatni vijek: 12 drvoreza*. Muzej grada Splita. Split

Slika 10: *Puštanje ptica*, 1968., drvorez na papiru, 14,1 x 16,5 cm, GALUM, Split

Osim grafika objavljenih u ove dvije mape, sačuvano je i nekoliko drvoreza iz 1939. godine. To su *Autoportret*, *Stradalnici*, *Stara priča*, *Stari ribar*, *Strančari*, *Frane je umra*, *Amerikanci*, *Cilindri*, *Siromasi*, *Amerikanac*, *Prosjaci*, *Mornari u gradu*, *Građani* i *Procesije*.³⁸

³⁸ Slade, I. (kustosica) (2021.) *Antun Zupa (Zuppa) : izložba djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split.

Slika 11: *Cilindri*, 1939., drvorez na papiru, 14,2 x 13,2 cm, GALUM, Split

Od njih je najzanimljiviji *Autoportret* (1939.) na kojem Zupa slika sebe kao Don Quijotea. Kako navodi Tonko Maroević, Zupin je socijalni angažman i nastojanje da osvijesti stanje u društvu i nesretne sudbine pojedinaca u potpunosti don quijotovsko. Takva je i bila njegova konstantna bitka koju je vodio sam sa sobom, svojim slikarstvom i društvom koje da nikada nije priznalo kao hvalevrijedna umjetnika.³⁹ Nalazi se u interijeru i na zidovima u pozadini vidljiva je mrtva priroda i portret (vjerojatno je riječ o autoportretu). Zupa umjesto pravog konja jaše drvenoga, dječju igračku. Na glavi ima šešir koji je karakterističan jer ga je naslikao na svakom svom autoportretu. Umjesto odjeće nosi oklop kao pravi vitez. U desnoj ruci drži paletu i tri kista i ta ruka spuštena je prema dolje. U lijevoj ruci nalazi mu se veliki kist. Taj je kist okrenut vrhom prema gore. Zbog dinamičnih ruku koje su svaka okrenuta na svoju stranu i ispružene lijeve noge prema naprijed ostvaruje se dojam pokreta. Kao da je na autoportretu prikazan trenutak njihanja na tom drvenom konjiću. Lice umjetnika malo je okrenuto ustranu,

³⁹ Maroević, T. (2000.) *U sjeni nepovoljnih vremena* (predgovor); U: Kečkemet, D. (2000.) *Antun Zupa*. Galerija Kula: Babo i sinovi. Split. 16.

tako da nemamo frontalni, već $\frac{3}{4}$ portret. Pogled je uperen u promatrača. Ovo je djelo zanimljivo upravo zato što se od svih likova Zupa poistovjetio s Don Quijotom, mladićem koji je želio pod svaku cijenu ostvariti svoje želje i ambicije, ali ga je društvo odbilo te nikada nije bio prihvaćen. Tako je bilo i sa Zupom i njegovom umjetnošću. Iako je za života izlagao na raznim izložbama i van granica Hrvatske te je izradio mnoštvo djela, nikada, pa ni posthumno, nije zadobio priznanje koje je itekako zaslužio.

Slika 12: *Autoportret*, 1939., drvorez na papirum 13,2 x 13, cm, GALUM, Split

Na Zupine grafike očito je utjecala umjetnost ekspresionizma, ali i Nove objektivnosti poznate i kao Nova stvarnost. Novostvarnosni utjecaj evidentan je u naglašavanju čistih formi i preciznim, skoro savršenim prikazima motiva. Također, jasna je i poruka Zupinih grafika. Uzmemo li za primjer *Cilindre*, djelo na kojem vidimo hrpu muškaraca s cilindrima u skupini, možemo to djelo shvatiti kao kritiku obogaćene buržoazije koja sve čini u svoju korist. Imućna šaćica ljudi sve čini kako bi zadovoljili svoje interese, ne mareći koga će na tom putu zgaziti ili ugroziti. Možda baš zato likovi u pozadini sve više i više poprimaju majmunoliki oblik, kao

Zupin *Amerikanac* ili pak bilo mnoštvo djela Georgea Grosza. Upravo je Grosz jedan od glavnih predstavnika Nove objektivnosti i jedan od najžustrijih, najkritičnijih i najpodrugljivijih slikara toga vremena. On je, kao i Zupa, bez imalo srama i beskompromisno prikazivao stvarnost onakvu kakva je i kritizirao negativnosti u društvu toga vremena, a osobito buržoaziju. Tako su se obojica često okretala grotesci i karikaturi. Lica likova na *Cilindrima* su iskarikirana do te mjere da sve manje nalikuju na ljudske izraze lica, a sve više na životinjske. Dva lika u gornjem desnom uglu najviše podsjećaju na Zupina Amerikanca, možda upravo s razlogom. Ipak je Zupa bio jedan od zagovornika ideje socijalizma koja se žustro protivila američkom kapitalizmu i buržoaskom društvu.

Zupine grafike možemo lako usporediti s Glumčevim. Sergije Glumac slikar je i grafičar rodom iz Ukrajine, ali koji je velik dio svoga života proveo u Hrvatskoj. I samu je smrt dočekao u Zagrebu 1964. godine. Bio je Zupina generacija, pa se tako za života susretao s istim problemima kao i splitski umjetnik, od kojih su najveći bila dva svjetska rata. Diplomirao je na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti tri godine prije starijeg splitskog kolege, također u klasi Vladimira Becića, koji je na obojicu ostavio znatan trag.⁴⁰ Rat, ali i stanje u državi, utjecalo je na oba umjetnika, pa su se nerijetko okretali socijalno angažiranom slikarstvu. Grafika je možda najjači adut obojice umjetnika, a upravo su u toj tehnici dali svoj maksimum u svakom pogledu. Osim temama, njihove su grafike veoma slične i po stilu, te su prepune ekspresionizma i motiva iz svakodnevnog života. Oba su umjetnika kritizirala društvo i društveni poredak te jasno ukazivala na društveni nesklad i svakodnevne probleme i poslove s kojima se „mali“ čovjek susreće.

Josip Depolo je u odlomku *Zemlja 1929-1935* koji je napisao povodom izložbe *Nadrealizam, socijalna umetnost* obojicu je potonjih umjetnika svrstao u skupinu umjetnika koji se „opredjeljuju izvan zemljaških okvira za socijalno angažirane teme i slikaju u najdubljem uvjerenju da je neoprostivo skrivati socijalnu istinu iza paravana artizma, da su život i umjetnost nedjeljivo vezani (prema zemljaškoj formuli) i da je slikar dužan dokumentirati svoje vrijeme.“⁴¹ Opširniju je analizu donijela Lovorka Magaš koja je u skorije vrijeme proučavala Sergija Glumca i hrvatsku grafiku općenito.⁴²

3.5. Crteži

⁴⁰ Maštrović, M. (2019.). *Hrvatska grafika*. Nakladnik Ljevak d.o.o. Zagreb. 190.

⁴¹ Susovski, M. (1991.) *Sergije Glumac* <https://hrcak.srce.hr/file/392068> (pristupljeno 18. kolovoza 2022.)

⁴² Magaš Bilandžić, L. (2019.) *Sergije Glumac: grafika, grafički dizajn, scenografija*. Društvo povjesničara umjetnosti hrvatske. Zagreb.

Zupa je za života realizirao mnoštvo crteža. Možda je jedan od razloga njegovo stajalište da je potpuno svladavanje tehnike crtanja nužno kako bi umjetnik mogao razviti samostalnu slobodu izražavanja u slikarstvu. U crtežima je posebno prevladavala njegova društvena angažiranost i u njima očitavamo empatiju prema sugrađanima. Oni su jedan od najboljih primjera njegova socijalno angažiranog stvaralaštva. U njegovim crtežima prevladavaju figure koje su u isti pogled i jednostavne i realistično prikazane. Često su smještene u grupama. Nerijetke su i studije i skice među Zupinim crtežima. Na njima najbolje možemo prostudirati na koji je način ovaj umjetnik promišljao o djelima i njihovu nastanku. Koje su mu bile prvotne ideje i kako je zamišljao realizaciju. Možemo uočiti kako se snalazi crtajući razne kompozicije iz različitih perspektiva. Čest su motiv njegovih crteža bili svakodnevni događaji s kojima se susretalo društvo oko njega i koji su znatno utjecali na formaciju tog istog društva.⁴³

Najviše je vremena posvetio crtežu upravo u vremenu svjetskih ratova, posebno Drugog svjetskog rata. Materijali su bili nedostupni, a izložbe i prodaje slika sve rjeđe i rjeđe. Tada se Zupa upustio u crtanje kako bi se udaljio od surove stvarnosti i barem nakratko zaboravio na nju. Ostvario je na stotine crteža koji su kasnije raspoređeni u raznim mapama. Jedna od tih tematskih mapa nosi naziv *Split među dva rata*. U njoj se nalaze crteži, većinom realizirani laviranim tušem, s prikazima sretnog Splita, bez ratnih briga, razaranja i žrtve. Najčešći motivi te mape bili su splitska riva i pučki interijeri te prikazi svakodnevnog života običnih građana, pučana. Kako je običaj kod Zupe, s jedne smo strane imali prikaze tog običnog puka, radnog naroda koji se svakodnevno borio da bi preživio, a s druge smo imali obogaćenu vlastelu, veleposlanike i trgovce. Na velikom broju tih crteža možemo uočiti i umjetnikov autoportret. Sebe uvijek prikazuje kao malog mršavog isposnika i siromaha.⁴⁴

⁴³ Ostoja, M. (ur.) (1975.) *Crteži: Split pred rat i u vrijeme rata*. Čakavski sabor. Split. 18.

⁴⁴ Kečkemet, D. (1979.) *Antun Zupa : retrospektivna izložba : Umjetnički salon, Split, 7-30. VI 1979*. Umjetnički salon Split. Split. 14.

Slika 13: *U gostionici*, oko 1940., sepija na papiru, 30 x 39,5 cm, GALUM, Split

Druga mapa crteža i ciklus Split pod okupacijom prikazuje teško stanje splitske građanske klase u vrijeme rata. Ti su crteži bili i jedna vrsta Zupina protesta i protivljenja režimu i ratnom razdoblju. Neki od naslova crteža nastalih u vrijeme Drugog svjetskog rata su sljedeći. *Ljudi sa svojim „sitnim“ brigama pred sobom* (olovka), *Partizanska majka* (olovka), *Šverceri i građani* (olovka), *Siromasi* (olovka), *Preko male česminice* (pero), *Iz ratne pozadine* (olovka), *Zbijeg* (olovka), *Prekrcavanje u zbijeg na otoke* (olovka), *Prebacivanje ranjenika i naroda u zbijeg* (olovka) i još mnoštvo sličnih crteža gotovo identičnih naslova.⁴⁵

⁴⁵ Ostoja, M. (ur.) (1975.) *Crteži: Split pred rat i u vrijeme rata*. Čakavski sabor. Split. 18.

Slika 14: *Ženski likovi*, oko 1938., olovka na papiru, 29,1 x 23 cm, GALUM, Split

Jedan od poznatijih Zupnih crteža je ujedno i onaj najstariji, koji datira iz 1921. godine. Taj tuš *Raskršće* prikazuje most na Manušu kojim prolaze konji i kočije, žene, djeca te stočar sa svojim stadom. Zupa je ovim crtežom pokazao kako se možda ne snalazi najbolje u ptičjoj perspektivi, što je najbolje vidljivo u nekoliko pogrešaka koje je napravio. Na ovom je djelu možda i najzanimljiviji autorov potpis koji glasi „A. ZUPa SPLIT 1926“. Budući da je poznato da se Zupa počeo potpisivati s jednim p tek u kasnijim godinama stvara se konfuzija. Osim toga, za potpis je korištena olovka, a ne tuš. To nam sve može samo reći da je crtež umjetnik potpisao i datirao tek u kasnijim godinama, a ne odmah kada je nastalo, kako to obično biva.⁴⁶

⁴⁶ Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 7 i 8.

Slika 15: Raskršće, 1926., tuš na papiru, 44,3 x 30,3 cm, GALUM, Split

4. ZAKLJUČAK

U ovom radu predstavljen je rad i život splitskog slikara, karikaturista i grafičara Antuna Zupe. Zupa je jedan od onih umjetnika koji za svoga života nisu stekli veliku slavu. Iako je za života izlagao na dvadesetak samostalnih i sedamdesetak skupnih izložbi nikada nije bio društveni priznat kao velik umjetnik. Nije rijetkost da neki hrvatski umjetnik, bilo kipar, slikar ili književnik postane poznat tek nakon smrti. Tako je bilo i sa velikim Emanuelom Vidovićem. Zupa ipak, ni posthumno, nije stekao priznanje kakvo je zaslužio. Ovaj se splitski virtuoz grafike i karikature za života susretao s mnogim problemima i nedaćama koje su znatno utjecale na njegov likovni rad. Za početak, samo školovanje mu je bilo mukotrпно na što su najviše utjecali financijski problemi. Prvo je studirao arhitekturu na nagovor oca, a kasnije upisuje slikarstvo te privatno studira grafiku. Školovanje mu se odužilo zbog nedostatka financijskih sredstava te je diplomu stekao tek kao tridesetogodišnjak. Nakon toga vraća se u Split i radi kao profesor u svom rodnom gradu te neko vrijeme predaje i u Zagrebu. Za života je slikao razne motive prožete socijalnom tematikom. Poznat je ostao kao jedan od rijetkih socioangažiranih slikara koji su kritizirali obogaćenu buržoaziju. Česta je bila i tema rata koja je postala svakodnevnica ovoga slikara koji je za života doživio oba svjetska rata. Oni su veoma utjecali na njega i njegovo slikarstvo. Ipak je najpoznatiji ostao kao karikaturist i po svojim iznimnim grafikama. Karikature je crtao na početku svoga likovnog stvaralaštva i objavljivao ih u časopisu *Duje Balavac*. Svoje je izvanredne grafike stvarao u nekoliko navrata i objavio ih u dvjema mapama. Kvaliteta izrade i lakoća kojom je izrađivao te grafike samo su jedan od razloga zašto ga kritika smatra jednim od najboljih, ako ne i najboljim hrvatskim grafičarem.

SAŽETAK

Ovim radom predstavljen je život, rad i likovni habitus splitskog slikara, karikaturista i grafičara Antuna Zupe (Zuppe). Rođen je 17. listopada 1897. godine u Splitu, gdje je i umro 19. travnja 1969. godine. Život ga nije mazio, a to je vidljivo kroz cijeli rad. Potekao je iz velike obitelji koja nije bila imućna i nije mu mogla pružiti novčanu potporu kako bi se mogao školovati i što lakše ostvariti kao umjetnik. Već je u školskoj klupi razvio afinitet prema slikarstvu. Nastavnici su prepoznali njegov talent, pa su njegovi crteži objavljivani u školskom listu. Studirao je arhitekturu u Beogradu, pohađao privatne sate grafike u Pragu, Münchenu i Berlinu te je jedno vrijeme studirao na Akademiji u Münchenu, ali slijedom nedostatka financijskih sredstava morao se vratiti u domovinu, gdje je napokon diplomirao 1931. godine. Za života je radio kao profesor i likovni pedagog u splitskim i zagrebačkim školama. Osim što je crtao ugljenom i olovkom, često je izrađivao i akvarele i ulja, a nerijetko se događalo da je kombinirao više tehnika odjednom. Bio je i vrstan karikaturist te je svoje karikature objavljivao u drugoj fazi časopisa *Duje Balavac* koji je modernizirao i unaprijedio. Ipak, najpoznatiji je možda ostao po svojim bezvremenskim i briljantnim grafikama, koje je radio u više navrata i objavio u dvjema mapama. Kritika za njegova života nije obraćala veliku pozornost na njega i njegovu umjetnost, a to se ni do danas nije promijenilo. Možda je to jedan od mnogih uzroka zašto Zupa danas nije poznat hrvatskoj, ali ni široj publici.

Ključne riječi: Antun Zupa (Zuppa), grafika, karikatura, slikarstvo, časopis *Duje Balavac*, Split

ABSTRACT

„Antun Zupa and his artistic work“

This paper presents the life, work and artistic habitus of the Split painter, caricaturist and graphic artist Antun Zupa (Zuppa). He was born on October 17, 1897 in Split, where he died on April 19, 1969. Life was not easy for Zupa. That fact is visible throughout his work. He came from a large family that was not particularly wealthy and struggled with providing him financial support necessary for his education and development as an artist. He developed an affinity for painting in his early school days and was recognized by his teachers, which resulted with his drawings being published in the school newspaper. He studied architecture in Belgrade, attended private graphics classes in Prague, Munich and Berlin. For a short time he studied at the Academy in Munich, but due to lack of financial funds, he had to return to his homeland, where he finally graduated in 1931. During his life he worked as a professor and art pedagogue in schools in Split and Zagreb. Not only did he draw using charcoal and pencil, he made watercolor and oil paintings, and he often combined several techniques at once. Zupa was also an excellent caricaturist and published his caricatures in the second phase of the magazine *Duje Balavac*, which he modernized and improved. However, he is perhaps the most famous for his timeless and brilliant graphics, which he did on several occasions and published in two folders. Critics did not pay much attention to him and his art during his lifetime, a fact that has not changed even to this day. Perhaps this is one of the many causes why Zupa is mostly unknown today to Croatian audience and wider.

Key words: Antun Zupa (Zuppa), graphic, caricature, painting, magazine *Duje Balavac*, Split

5. LITERATURA

- Bilić-Petričević, A. (2017.). *Izložba u povodu 120. obljetnice rođenja Cate Dujšin Ribar : Emanuel Vidović i njegovi učenici: Cata Dujšin Ribar, Ivan Mirković, Milan Tolić, Silvije Bonacci Čiko i Antun Zuppa*. Muzej grada Trogira: Galerija Cate Dujšin Ribar. Trogir.
- Bulimbašić, S. (2016.) *Društvo hrvatskih umjetnika „Medulić“ (1908.-1919.): umjetnost i politika*. Društvo povjesničara umjetnosti hrvatske. Zagreb.
- Dulibić, F. (2009.) *Povijest karikature u Hrvatskoj do 1940. godine*. Leykam international. Zagreb.
- Gamulin, G. (1987.) *Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća: Svezak drugi*. Naprijed. Zagreb.
- Gamulin, G. (1987.) *Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća: Svezak prvi*. Naprijed. Zagreb.
- Kečkemet, D. (2000.) *Antun Zupa*. Galerija Kula: Babo i sinovi. Split.
- Kečkemet, D. (1979.) *Antun Zupa : retrospektivna izložba : Umjetnički salon, Split, 7-30. VI 1979*. Umjetnički salon Split. Split.
- Kečkemet, D. (2004). *Slikari, kipari, arhitekti : likovna umjetnost novijeg doba u Splitu : splitski umjetnici i likovni život 1945.–1992*. Marjan tisak. Split.f
- Kraševac, I. et. al.(2008) *Akademija likovnih umjetnosti u Münchenu i hrvatsko slikarstvo*. Institut na povijest umjetnosti. Zagreb.
- Magaš Bilandžić, L. (2019.) *Sergije Glumac: grafika, grafički dizajn, scenografija*. Društvo povjesničara umjetnosti hrvatske. Zagreb.
- Maroević, T. (2000.) *U sjeni nepovoljnih vremena* (predgovor); U: Kečkemet, D. (2000.) *Antun Zupa*. Galerija Kula: Babo i sinovi. Split.
- Maštrović, M. (2019.). *Hrvatska grafika*. Nakladnik Ljevak d.o.o. Zagreb.
- Ostoja, M. (ur.) (1975.). *Crteži: Split pred rat i u vrijeme rata*. Čakavski sabor. Split.
- Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021*. Galerija umjetnina. Split.
- Slade, I. (kustosica) (2021.) *Antun Zupa (Zuppa) : izložba djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, 9. rujna - 17. listopada 2021*. Galerija umjetnina. Split.
- Zupa, A. (1968.) *Zlatni vijek: 12 drvoreza*. Muzej grada Splita. Split.

MREŽNI IZVORI:

- Prančević, Dalibor. *Tajanstveni mrakovi povijesti: Art-Password, o ilegalnoj Likovnoj izložbi splitskih umjetnika u okupiranom Splitu 1943., Mala galerija Muzeja grada Splita, 1. do 28. veljače 2015.* Zarez, 2015.
<http://www.zarez.hr/clanci/tajanstveni-mrakovi-povijesti> (pristupljeno 13. kolovoza)
- Susovski, M. (1991.) *Sergije Glumac*
<https://hrcak.srce.hr/file/392068> (pristupljeno 18. kolovoza 2022.)
- Zuppa, Antun. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=67527> (pristupljeno 13. lipnja 2022.)

6. SLIKOVNI PRILOZI

Slika 1: *Na splitskoj obali*, oko 1949., olovka i pastel na papiru, 39 x 30,5 cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 68.

Slika 2: Jakov Gotovac, 1921., karikatura, časopis *Duje Balavac*, Split;

U: Dulibić, F. (2009.) *Povijest karikature u Hrvatskoj do 1940. godine.* Leykam international. Zagreb. 274. (Pristupljeno 30. lipnja 2022.)

Slika 3: *Zar nije Shimmy*, 1923., karikatura, časopis *Duje Balavac*, Split

U: Dulibić, F. (2009.) *Povijest karikature u Hrvatskoj do 1940. godine.* Leykam international. Zagreb. 274. (Pristupljeno 30. lipnja 2022.)

Slika 4: *Generalni konzul Republike Bačvice*, 1922., časopis *Duje Balavac*, Split

U: Dulibić, F. (2009.) *Povijest karikature u Hrvatskoj do 1940. godine.* Leykam international. Zagreb. 274. (Pristupljeno 30. lipnja 2022.)

Slika 5: *Vrtuljak*, 1931., ulje na platnu, 51 x 68 cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 32.

Slika 6: *Pejzaž / S obale*, 1932., Split, ulje na drvu, 61 x 79 cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 33.

Slika 7: *S obale*, 1938., ulje na platnu, 50 x 68 cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 34.

Slika 8: *Groteska / Bračni par*, 1928. - 1930., drvorez na papiru, 21 x 15 cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 29.

Slika 9: *Don Kihot*, 1928. - 1930., drvorez na papiru, 23 x 19,1 cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 25.

Slika 10: *Puštanje ptica*, 1968., drvorez na papiru, 14,1 x 16,5 cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 104.

Slika 11: *Cilindri*, 1939., drvorez na papiru, 14,2 x 13,2 cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 54.

Slika 12: *Autoportret*, 1939., drvorez na papirum 13,2 x 13, cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 46.

Slika 13: *U gostionici*, oko 1940., sepija na papiru, 30 x 39,5 cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 68.

Slika 14: *Ženski likovi*, oko 1938., olovka na papiru, 29,1 x 23 cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 38.

Slika 15: *Raskršće*, 1926., tuš na papiru, 44,3 x 30,3 cm, GALUM, Split

U: Slade, I. (ur.) (2021.). *Antun Zupa (Zuppa) : djela iz fundusa Galerije umjetnina : Galerija umjetnina, Split, Croatia, 9. rujna - 17. listopada 2021.* Galerija umjetnina. Split. 30.

OBRAZAC I.P.

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG / DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNI
REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU

STUDENT/ICA	Antea Tvišić
NASLOV RADA	"Antun Župa i njegov umjetnički opus"
VRSTA RADA	završni rad
ZNANSTVENO PODRUČJE	humanističke znanosti
ZNANSTVENO POLJE	povijest umjetnosti
MENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	Dalibor Prančević, izv. prof. dr. sc.
KOMENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	
ČLANOVI POVJERENSTVA (ime, prezime, zvanje)	1. Silva Kaltić, doc. dr. sc. 2. Dalibor Prančević, izv. prof. dr. sc. 3. Ivana Čapeta Rakić, izv. prof. dr. sc.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/ica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružiti odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uredenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude (zaokružiti odgovarajuće):

a.) u otvorenom pristupu

b.) rad dostupan studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta u Splitu

c.) rad dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružiti odgovarajući broj mjeseci)

U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Split, 23. rujna 2022.

mjesto, datum

Antea Tvišić

potpis studenta/ice

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Antea Jvišić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce hr. jezik i knjiž. / povijest umjetnosti izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 23. rujna 2022.

Potpis

Antea Jvišić